

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Μακεδόνες αγωνιστές στην Άλωση των Ψαρών

Νίκος Β. Κοσμάς

doi: [10.12681/makedonika.539](https://doi.org/10.12681/makedonika.539)

Copyright © 2015, Νίκος Β. Κοσμάς

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κοσμάς Ν. Β. (1982). Μακεδόνες αγωνιστές στην Άλωση των Ψαρών. *Μακεδονικά*, 22(1), 507–508.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.539>

κομίζεσθαι καὶ ἐνταφιζέσθαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐντὸς ἐν Σεντανδρέα κοιμητηρίῳ, ὅπου ἡ Ἐπισκοπικὴ καθέδρα κατέστηκεν, ἐπομένως καὶ τὰ ἔθνη μνημόσυνα κατὰ τὸ ἔθος καὶ τὴν τάξιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐκτελεσθήσονται τῇ 4/16ῃ τοῦ αὐτοῦ.

βουδῆ Ἰανουάριος: 27-ῆ 1828.

Ἄν προσέξουμε, λοιπόν, τὸ παραπάνω κείμενο τῆς ἀγγελίας, ποῦ ἀναφέρεται στὸ θάνατο τοῦ ἐπισκόπου, θὰ δοῦμε καθαρά, ὅτι ὁ 89χρονος ὑπερῆγρος ἀπεβίωσε στὴ Βούδα πάνω στὸ 37ο ἔτος τῆς ἀσκησης τῶν ἐπισκοπικῶν του καθηκόντων τὴν 8ῃ Φεβρουαρίου 1828 (27ῃ Ἰανουαρίου) καὶ τὴν 13ῃ Φεβρουαρίου (1ῃ Φεβρουαρίου) ἐνταφιάσθηκε στὸν καθεδρικό ναὸ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Βούδας. Ἀπὸ τὴν παραπάνω ἀνακοίνωση-ἀγγελία, λοιπόν, δύνανται νὰ ὑπολογίσουμε ὅτι τὸ ἔτος γεννήσεως τοῦ Διονυσίου Πόποβιτς πρέπει νὰ εἶναι τὸ 1739 καὶ σὲ καμία περίπτωση τὸ 1750, ὅπως ὑποστηρίχθηκε μέχρι τώρα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα. Ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἀπὸψη αὐτῆ, νομίζουμε πὼς δὲν ἔπρεσε καὶ πολὺ ἔξω ὁ Ἀνδρέας Horvath ὅταν τοποθέτησε τὸ ἔτος γεννήσεως τοῦ Ἐπισκόπου τὸ 1736¹.

ÖDÖN FŰVES

ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές, μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821 στὴ Χαλκιδικὴ, στὸν Ὀλυμπο, στὸ Βέρμιο καὶ στὴ Νάουσα, κατέφυγαν στὴ Νότια Ἑλλάδα καὶ πῆραν ἕνεργό μέρος στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Τούρκων, πολεμώντας ἥρωικά μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν τοῦ Νότου².

Σ' ὅλες τίς μεγάλες καὶ σκληρὲς μάχες ποῦ ἔγιναν στὴ Νότια Ἑλλάδα, Ἀγραφα, Μεσολόγγι, Εὐβοία, Δερβενάκια, Πύλο, Ψαρά, οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές πολέμησαν μὲ γενναιότητα καὶ ἀπαράμιλλη αὐτοθυσία. Μακεδόνες ἀγωνιστές καὶ ἄλλοι ἀπὸ τίς ἄλλες ὑπόδουλες ἑλληνικὲς ἐπαρχίες σχημάτισαν τὸ πρῶτο τακτικὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος³.

Μὲ τὰ δύο ἔγγραφα ποῦ παραθέτω καὶ ποῦ βρῆκα σὲ ἀρχεῖο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, βλέπουμε ὅτι ἐπιβεβαιώνεται ἡ δράση τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν στὰ ἥρωικά Ψαρά. Στὴν πολιορκία καὶ καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν τὸ 1824 παίρνουν μέρος καὶ στρατιωτικὰ σώματα Μακεδόνων ἀγωνιστῶν. Τὰ δύο αὐτὰ ἔγγραφα εἶναι σπουδαία, γιὰτὶ μᾶς μαρτυροῦν τὴ μεγάλη συμβολὴ τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν στὴν ἐπαναστατημένη Νότια Ἑλλάδα καὶ στὴ στερέωση τῆς ἐπανάστασης.

1. Τὸ πρῶτο ἔγγραφο εἶναι αἴτηση «Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀγῶνος» τῆς Γραμματικῆς χήρας Λάμπρου Ἀδάμ ἢ Ζουρμπᾶ Κασσανδρινοῦ. Μὲ τὴν αἴτηση αὐτὴ ζητᾶται «τὴν ἔθνικὴν ἀμοιβὴν διὰ τοὺς ἀθῶνας καὶ τὰς θυσίας τοῦ τε πατρὸς μου καὶ τοῦ συζύγου μου,

1. A. Horvath, Πῶς καθρεφτίζονται οἱ ἑλληνοουγγρικές σχέσεις στὰ ἀρχεῖα καὶ στίς βιβλιοθήκες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, «Τὸ Νέον Κράτος» 4 (1940)549.

2. Ἄποστ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 608.

3. Χ. Βυζαντιοῦ, Ἱστορία τῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἐκστρατειῶν καὶ μαχῶν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων, ὧν συμμετέσχεν ὁ τακτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1833, ἐκδ. 3ῃ, Ἀθῆναι 1901, σ. 52.

φονευθέντων ἀμφοτέρων ἐν τῇ ἀλώσει τῶν Ψαρῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1824». Καὶ γιὰ ἐνίσχυση τῆς αἰτήσεώς της συνυποβάλλει καὶ πιστοποιητικὸ μὲ τὴ μαρτυρία τῶν σημαντικωτέρων ἐπιζώντων Ψαριανῶν.

2. Τὸ δεύτερο ἔγγραφο εἶναι «Πιστοποιητικὸ» ποῦ ὑπογράφουν οἱ ἐπιφανεῖς Ψαριανοὶ Α. Μοναρχίδης, ὁ ναύαρχος Κωνσταντίνος Κανάρης καὶ ὁ Κ. Νικόδημος. Μὲ αὐτὸ πιστοποιεῖται πρῶτα ἡ ταυτότητα τῆς Μακεδόνας Γραμματικῆς χήρας Λάμπρου Ἰδὰμ ἢ Ζουρμπὰ Κασσανδρινοῦ καὶ ὕστερα ἡ «ἔσχατος πενία της».

Ἡ Γραμματικὴ χήρα Λάμπρου Ἰδὰμ ἢ Ζουρμπὰ Κασσανδρινοῦ εἶναι θυγατέρα τοῦ Δήμου Καρύδα ἀπὸ τὰ Μαντεροχώρια τῆς Χαλκιδικῆς, ποῦ ἦταν ἐργάτης στὸ ἐπάγγελμα. Ὁ Κατάλογος παροίκων τῆς νήσου Σκοπέλου, ποῦ δημοσίεψε ὁ Γ. Χ. Χιονίδης¹, ἀναφέρει ἕναν Δῆμο Καρύδα μαζί με τὴν οἰκογένειά του, ποῦ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τέσσερα ἄτομα, ἕνα ἄρρεν καὶ τρία θήλεα.

Τὸν ἄντρα της, τὸν Λάμπρο Ἰδὰμ ἢ Ζουρμπὰ Κασσανδρινὸν δὲν τὸν διαλαμβάνει ὁ Κατάλογος. Ἴσως νὰ ἦταν πρόσφυγας σὲ ἄλλο νησί τῶν Βόρειων Σποράδων. Διαλαμβάνει ὁμοῦς ὁ Κατάλογος ἕναν Γεώργιο Ἰδὰμ ναυτὴ ἀπὸ τὴν Κασσάνδρα κι αὐτὸν.

1.

Πρὸς

τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ ἀγῶνος

Διὰ δύο αἰτήσεών μου πρὸς τὴν σεβαστὴν ταύτην ἐπιτροπὴν τὰς ὁποίας ἐπέδωκα τὴν μὲν ὡς θνητὴν τοῦ Δήμου Καρύδα τὴν 11 Ἰουνίου 1865 καταχωρηθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2300, τὴν δὲ ὡς σύζυγος τοῦ Λάμπρου Ἰδὰμ Κασσανδρινοῦ τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους καταχωρηθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2656, ἐξητησάμην τὴν ἐθνικῇ ἀμοιβῇ διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας τοῦ τε πατρός μου καὶ τοῦ συζύγου μου, φονευθέντων ἀμφοτέρων ἐν τῇ ἀλώσει τῶν Ψαρῶν ὑπὸ τῶν τούρκων τὸ 1824.

Πρὸς ἐνίσχυση τῶν αἰτήσεων μου ἐκέλευον ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν μαρτυρίαν τῶν σημαντικωτέρων ἐκ τῶν ἐπιζώντων ψαριανῶν, καὶ τούτων τὸ πιστοποιητικὸν ὑποβάλλω εὐσεβῶς διὰ τῆς παρουσίας μου εἰς τὴν Σ. Ἐπιτροπὴν τοῦ ἀγῶνος.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 19 Ἰουλίου 1866

Γραμματικὴ χήρα Λάμπρου Ἰδὰμ ἢ Ζουρμπὰ
Κασσανδρινοῦ

2.

Πιστοποιητικὸν

Οἱ ὑποφαινόμενοι πιστοποιοῦμεν ὅτι ὁ Λάμπρος Ἰδὰμ ἢ Ζουρμπὰς Κασσανδρινὸς ἐπὶ κεφαλῆς στασιαστικοῦ σώματος Μακεδόνων διατελῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς κοινότητος τῶν Ψαρῶν πρὸς φρούρησιν τῆς νήσου ἐπεσε μαχόμενος κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1824. Ὅτι ἡ φέρονσα τὸ παρὸν Γραμματικὴ θυγάτηρ τοῦ Δήμου Καρύδα Κασσανδρινοῦ, φονευθέντος ὡσαύτως κατὰ τὴν αὐτὴν ἄλωσιν τῶν Ψαρῶν, εἶναι αὐτὴ ἡ σύζυγος τοῦ εἰρημένου Λάμπρου Ἰδὰμ ἢ Ζουρμπὰ Κασσανδρινοῦ, διασωθεῖσα ἐκ τῆς γενικῆς ἐκεῖνης καταστροφῆς καὶ ὅτι μηδεμίαν ἀμοιβὴν μὴδὲ περιθάλμην λαβοῦσα μέχρι τοῦδε παρὰ τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως διατελεῖ ἤδη ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 18 Ἰουλίου 1866

Α. Μοναρχίδης Κ. Κανάρης Κ. Νικόδημος

ΝΙΚΟΣ Β. ΚΟΣΜΑΣ

1. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Οἱ Μακεδόνες πρόσφυγες τῆς Σκοπέλου στὰ 1829, «Μακεδονικά» 17 (1977) 124.